

Łódź 28 listopada 2017r.

dr hab. Alicja Łaska-Formejster

Katedra Socjologii Polityki i Moralności

Instytut Socjologii UŁ

Recenzja monografii

przygotowanej pod redakcją naukową przez

Małgorzatę Synowiec-Piłat, Annę Pałęgę, Michała Jędrzejka,

pt., *Promocja zdrowia w działaniu. Od teorii do praktyki*

Problematykę recenzowanej monografii, dotyczącej promocji zdrowia, zaliczyć można do zagadnień niezwykle ważnych, wymagających permanentnej i dociekliwej analizy, chociażby ze względu na tempo zmian społeczno-polityczno-gospodarczych zachodzących we współczesnej rzeczywistości. Uświadamianie zagrożeń i zmniejszanie ryzyka wynikającego z podejmowanych zachowań umożliwia wielowymiarowe podejście do rozwiązywania zarówno problemów zdrowotnych, jak i wdrażania określonych programów mających na celu ich minimalizację. Choć, jak podkreślają redaktorzy i autorzy artykułów zamieszczonych w monografii, podejmowanie i utrwalanie działań mających dobroczynny wpływ na zdrowie człowieka, jest zadaniem trudnym, uwarunkowanym wieloma czynnikami. Owa złożoność zjawiska skutkuje nie tylko zróżnicowanym, wielopoziomowym i interdyscyplinarnym podejściem do problematyki promocji zdrowia, ale rodzi pytania i wątpliwości, które autorzy, pomimo zasygnalizowanej trudności, postanowili rozwiązać - naukę (stanowiska teoretyczne) czyniąc płaszczyzną odniesienia dla zobrazowania konkretnych działań i strategii prozdrowotnych. A zatem już na wstępie należy podkreślić zasadniczy atrybut opracowania – a mianowicie jej pragmatyczny charakter. Wiarygodność przedstawionych analiz podnosi fakt, że ich autorami oprócz specjalistów z zakresu nauk społecznych, są także zaproszeni do współpracy eksperci-praktycy aplikujący owe programy, strategie, akcje i kampanie edukacyjne, reprezentujący środowiska związane z działalnością konkretnych fundacji i stowarzyszeń (np. Stowarzyszenia MANKO, Fundacji „Gdyński Most Nadziei”, czy Fundacji Medicover). Stanowiska i opinie przedstawicieli środowiska medycznego, diabetologów, specjalistów w zakresie zdrowia publicznego, czy też ekonomistów uwzględniających konkretne działania, stanowią znakomitą egzemplifikację i uzupełnienie teoretycznej wykładni zjawiska. W moim odczuciu nie ma przesady

w stwierdzeniu, że recenzowana pozycja to znakomite kompendium wiedzy teoretycznej i praktycznej dotyczącej promocji zdrowia, możliwej do wykorzystania zarówno przez nauczycieli akademickich, jak i członków zespołów wdrażających programy, służące zdrowiu wszystkich/poszczególnych grup społecznych.

Recenzowana monografia stanowi tym bardziej cenne uzupełnienie ukazujących się na rynku wydawniczym pozycji dotyczących współczesnych koncepcji promocji zdrowia, że oprócz uwzględnianych w nich najczęściej aspektów społeczno-ekonomicznych, biomedycznych, czy psycho-społecznych, uwzględnia także kwestię wątków etycznych. Dylematy i wątpliwości natury etycznej związane ze sposobami aktywizowania człowieka w obszarze zachowań zdrowotnych, promocji zdrowia wymuszają także ten typ refleksji, w którym podmiotowość powinna wyznaczać cel działania. Upodmiotowienie zarówno jednostek, jak i społeczności, może przynieść dużo skuteczniejsze efekty, szczególnie jeśli wzmocnione zostaną odpowiednim mechanizmem motywowania do zmiany. Autorki – nie wprost, – ale odnoszą się także do innych wartości i zasad, jak chociażby sprawiedliwość, tolerancja, czy równość (pisząc o uzależnieniach, problemie otyłości). Ważnym atrybutem monografii jako całości, jest wielowymiarowość, otwartość i uwzględnienie potrzeb wynikających ze zróżnicowanych czynników społecznych, gdyż autorzy odnoszą się zarówno do prozdrowotnego stylu życia, naturalnych procesów (jak starzenie), chorób przewlekłych (jak np. choroby nowotworowe), czy cywilizacyjnych (np. otyłości i nadwagi).

Strukturę recenzowanej monografii warunkują prezentowane obszary problemowe. Podział ich jest logiczny i spójny, wyodrębniony ze względu na teoretyczny i praktyczny wymiar analiz. Zagadnienia będące przedmiotem teoretycznych rozważań ujęte są z perspektywy interdyscyplinarnej, w której dominują stanowiska z zakresu socjologii i psychologii zdrowia oraz medycyny. Prezentacja konkretnych programów, stanowiących przykłady efektywnego działania na rzecz zdrowia, poszerza perspektywę poznawczą opisywanych zjawisk i nadaje jej pragmatyczny charakter (szczególnie należy docenić prezentację oceny efektywności wdrażanych programów i projektów). Pomimo, że natura recenzji „wymusza” krytyczny charakter oceny, mogą zasygnalizować jedynie, aby w kolejnych inicjatywach zarówno na poziomie empirycznym, jak i teoretycznym, poszerzyć etyczny rodzaj refleksji (tak rzadko obecny w promocji zdrowia). Dylematy o charakterze aksjonormatywnym często okazują się być istotnym czynnikiem warunkującym inicjowanie i utrwalanie wdrażanych działań i zachowań.